

СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ



ЗБІРНИК КРУГЛОГО СТОЛУ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова редакційної колегії

Кулініч Владислав Сергійович- засновник Громадської організації «Молодіжна організація Починаючих лідерів»

Заступник голови редакційної колегії

Макарова Олена Павлівна- співзасновник Громадської організації «Молодіжна організація Починаючих лідерів». кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики та судової експертології

Члени редакційної колегії

Іванцов Володимир Олександрович- кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності

Чишко Катерина Олександрівна- кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем наукового забезпечення правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів

Ляска Оксана Петрівна- кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки

УДК 502.131.1:316.42:159.9:351.74(477)(082)

А43 Стратегії сталого розвитку суспільства в умовах сучасних глобальних викликів. (м. Кам'янське, 10 квітня. 2025 р. Кам'янське. :Громадська Організація «Молодіжна Організація Починаючих Лідерів «ГО МОПЛ», 2025.

Збірник містить наукові розробки науковців, представників практичних підрозділів Національної поліції та інших правоохоронних органів, докторантів, аспірантів та здобувачів вищої освіти, присвячені дослідженню теоретичних і прикладних аспектів розвитку взаємодії органів публічної влади та правоохоронних органів

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

Електронна копія матеріалів круглого столу безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Громадської організації «Молодіжна організація Починаючих лідерів» у розділі «Репозитарій», сторінка «Конференції, семінари та круглі столи

Вітальне слово!

Шановні учасники круглого столу!

Щиро вітаю вас на цій важливій події, яка об'єднала нас заради спільної мети обговорення актуальних викликів, обміну досвідом та пошуку рішень, що здатні змінити наше суспільство на краще.

Громадянське суспільство сьогодні – це не лише голос народу, а й потужна рушійна сила змін. Ми живемо в час, коли ініціатива, відповідальність і взаємодія стають основою сталого розвитку країни. І саме такі майданчики, як наш круглий стіл, дають можливість почути одне одного, налагодити партнерство та сформувати дорожню карту дій.

Наша організація створена з вірою в силу єдності, в ідею відкритого діалогу та конкретних дій. Ми прагнемо бути платформою, де кожен голос має значення, де ідеї народжуються, визрівають і втілюються в життя.

Дякую кожному з вас за вашу небайдужість, за активну громадянську позицію та бажання змінювати світ довкола.

Бажаю всім плідної роботи, конструктивних дискусій і нових ідей, які знайдуть своє втілення вже найближчим часом

З повагою та вдячністю,

[ВЛАДИСЛАВ КУЛІНІЧ]

Засновник [Громадської організації «Молодіжна Організація Починаючих Лідерів»]

ЗЕЛЕНІН Руслан Володимирович

аспірант відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури

Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0200-7190>

ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

У сучасних умовах трансформаційних викликів, які супроводжуються збройною агресією проти України, гібридними загрозами, інформаційною експансією та внутрішніми кризовими процесами, національна безпека постає як визначальний пріоритет державної політики. У цьому контексті правова політика набуває ключового значення як інструмент консолідації національних інтересів, систематизації нормотворчої діяльності та побудови правового каркасу для ефективного функціонування інститутів безпеки. Однак питання формування і реалізації правової політики в системі національної безпеки вимагає глибокого теоретико-правового осмислення, адже відсутність чіткого концептуального підходу ускладнює реалізацію безпекових стратегій, призводить до фрагментарності правових актів і знижує загальну ефективність системи управління безпекою.

Правова політика в системі національної безпеки України становить складне багаторівневе явище, яке знаходиться на перетині юридичної науки, державного управління, стратегічного планування та теорії безпеки. Її аналіз з теоретико-правової позиції вимагає розуміння того, що безпека держави не обмежується виключно організаційними чи силовими заходами. Вона передбачає цілісну систему правових механізмів, здатних передбачати, запобігати, нейтралізувати і долати загрози різного характеру[1, с .48]. Відтак формування правової політики у сфері безпеки набуває особливого значення як інструмент впорядкування відносин між державою, суспільством і особою в умовах кризових викликів.

Наукова традиція тлумачить правову політику як стратегічно орієнтовану діяльність держави, спрямовану на розробку, впровадження та вдосконалення правових норм і механізмів з метою досягнення цілей загальнонаціонального значення. Її філософське підґрунтя базується на уявленнях про право як форму соціального регулювання, а політику як спосіб узгодження інтересів у суспільстві. Поєднання цих категорій у площині безпеки дозволяє окреслити правову політику як інтелектуально та функціонально насичену модель реагування держави на загрози через інституційно і нормативно визначені дії.

Правова політика у сфері національної безпеки має бути випереджальною. Це означає, що її завдання не вичерпується реагуванням на вже наявні ризики. Йдеться про потребу у формуванні механізмів, здатних ідентифікувати потенційні загрози на ранніх етапах, прогнозувати їх розвиток і забезпечувати правову готовність держави до швидкого та ефективного реагування. Така орієнтація потребує високої аналітичної здатності правової системи, оперативної адаптації правових актів до змін у середовищі безпеки, а також узгодженості між державними інститутами, відповідальними за нормотворення та реалізацію політики.

У структурі правової політики важливо забезпечити її системність. Сфера національної безпеки потребує цілісного правового простору, який охоплює не лише базові закони, а й підзаконні акти, стратегії, державні програми та регламентовані механізми їх практичного впровадження. Відсутність системного підходу призводить до нормативної фрагментації, дублювання повноважень, суперечностей між актами і, як наслідок, до неефективності політики. Системність передбачає також відповідність між цілями, інструментами та результатами, що досягаються в процесі правореалізації[2, с. 27]. Фундаментальним принципом, на якому повинна базуватися правова політика в галузі національної безпеки, є принцип верховенства права. Його дотримання означає, що всі дії органів державної влади, у тому числі у сфері безпеки, мають бути правово обґрунтованими, передбачуваними, узгодженими з Конституцією України і міжнародними стандартами у сфері прав людини. Надмірна концентрація повноважень без відповідних правових стримувань не лише суперечить

демократичним засадам, а й знижує рівень довіри до держави, що є критично небезпечним у безпековому вимірі. Особливу увагу слід приділити міждисциплінарному характеру правової політики в сфері безпеки. Її ефективне формування і реалізація вимагають знань не лише з юриспруденції, а й з політології, економіки, соціології, безпекознавства, кібернетики та психології. Такий комплексний підхід дозволяє враховувати повний спектр факторів, що впливають на стан безпеки, і формувати збалансовані правові рішення, орієнтовані на стійкий розвиток.

У цьому контексті актуалізується необхідність діалогу між державою, науковим середовищем, експертами та громадянським суспільством. Правова політика не повинна формуватися закрито та кулуарно, адже безпека є загальнонаціональним надбанням. Залучення до цього процесу широкого кола зацікавлених сторін забезпечує легітимність прийнятих рішень, підвищує їх якість та адаптивність до реальних потреб. Також важливо враховувати міжнародно-правові стандарти у процесі формування правової політики в галузі безпеки. Україна як суб'єкт європейської правової традиції та учасник глобальних безпекових структур має адаптувати свою правову систему до вимог партнерських організацій, зокрема Європейського Союзу, НАТО та ООН. Це забезпечує не лише гармонізацію законодавства, але й інтеграцію України у глобальну систему безпеки на основі права, що є стратегічною метою держави у сучасних умовах.

З урахуванням викладеного можна дійти висновку, що теоретичні засади правової політики в системі національної безпеки формують основу для створення ефективного механізму правового реагування на сучасні загрози. Вони потребують постійного розвитку, концептуального уточнення та наукового супроводу. Саме завдяки цьому правова політика здатна бути не лише нормативною формальністю, а дієвим інструментом захисту суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу України.

Реалізація правової політики в системі національної безпеки України є складним та багаторівневим процесом, який вимагає високого ступеня правової узгодженості, інституційної спроможності та стратегічного бачення. Цей процес

охоплює не лише прийняття законодавчих і підзаконних актів, а й забезпечення їх ефективного впровадження у діяльність органів сектору безпеки і оборони. В основі правового регулювання лежить Конституція України як базовий акт, що визначає загальні засади державної безпеки, а також спеціальне законодавство, яке окреслює функції, повноваження та межі діяльності таких суб'єктів, як Збройні Сили України, Служба безпеки, Національна поліція, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації, розвідувальні органи та інші інституції. Важливим елементом є затвердження стратегічних документів, таких як Стратегія національної безпеки України, концепції розвитку сектору безпеки і оборони, доктрини інформаційної безпеки та інші політичні та програмні акти[3]. Вони формують загальний вектор безпекової політики, закладають орієнтири для законотворчості та адміністративної діяльності. Проте ефективність цих документів значною мірою залежить від здатності держави забезпечити їхню реалізацію не лише формально, а й у практичному вимірі через реальні правові механізми, відповідне фінансування, професійну підготовку персоналу та належний моніторинг результатів.

На жаль, в Україні спостерігається ряд системних проблем, що перешкоджають повноцінній реалізації правової політики у сфері національної безпеки. Серед них ключовою є недостатня дієвість нормативно-правової бази, яка часто має декларативний характер. Законодавчі акти нерідко містять нечіткі положення, що допускають різні тлумачення або не передбачають конкретних механізмів реалізації. Це призводить до труднощів у правозастосуванні, суперечностей між різними органами, а також дублювання функцій, що ускладнює координацію дій у кризових ситуаціях. Окремою проблемою є розрив між політичними деклараціями та фактичними діями державних інституцій. Затвердження стратегічних документів не завжди супроводжується реальними змінами у сфері безпеки[4, с. 114]. Часто вони не підкріплені фінансовими ресурсами, кадровими резервами або технічною модернізацією, що робить їх формальними інструментами. Водночас відсутність системного моніторингу ефективності реалізації правових актів не дозволяє вчасно виявляти недоліки та

адаптувати політику до нових викликів. Особливу увагу необхідно приділяти узгодженості правозастосовної діяльності з основоположними принципами прав людини. В умовах війни, терористичних загроз або надзвичайного стану може виникати спокуса для держави застосовувати надмірні обмеження. Однак недотримання правових стандартів, зокрема принципу пропорційності або заборони дискримінації, не лише підриває довіру до інститутів влади, але й може мати негативні наслідки для демократичного розвитку загалом. Реалізація правової політики повинна забезпечувати належний баланс між безпекою та свободою, чітко окреслюючи межі державного втручання. Не менш значущим чинником є відсутність достатньої публічності та інклюзивності у процесі формування та реалізації безпекової політики. Часто відповідні рішення приймаються у вузькому відомчому колі, без широкого залучення експертного середовища, громадських організацій та наукової спільноти. Це обмежує якість правових актів, знижує їхню обґрунтованість і підриває легітимність. У демократичній правовій державі розробка безпекових рішень має бути відкритою до професійної критики, публічного обговорення та міжінституційної координації.

В умовах гібридної війни, інформаційних атак і технологічної ескалації особливої ваги набувають такі напрями, як інформаційна безпека, кіберзахист, протидія дезінформації, а також правове забезпечення захисту критичної інфраструктури. У цих сферах українське законодавство ще не досягло необхідної глибини та деталізації. Законодавчі ініціативи залишаються точковими, а системні рішення з реалізаційним потенціалом лише починають формуватися. Це створює прогалини у правовому полі та відкриває можливості для зовнішнього втручання або внутрішніх порушень. Реалізація правової політики вимагає також належної інституційної спроможності відповідальних органів[5, с .93]. Йдеться не лише про нормативне закріплення повноважень, а й про наявність фахових кадрів, сучасних технічних засобів, внутрішньої аналітичної підтримки та здатності до міжвідомчої взаємодії. Крім того, ключовим елементом повинна бути система демократичного контролю, що забезпечує прозорість, підзвітність та відповідальність усіх суб'єктів безпекової політики перед суспільством. Лише за таких умов правова політика

здатна функціонувати не як формальна структура, а як реальний інструмент захисту державних і публічних інтересів.

Таким чином, ефективна реалізація правової політики в сфері національної безпеки передбачає комплексний підхід, заснований на чіткому нормативному регулюванні, узгодженості між органами влади, дотриманні правових стандартів, забезпеченні інституційної спроможності та широкій участі громадськості. Без поєднання цих чинників правова політика ризикує залишатися декларативною і не здатною адекватно реагувати на виклики сучасності.

Можемо зробити висновок, що правова політика в системі національної безпеки України є важливою складовою державного управління, що визначає правові межі, зміст і механізми реалізації заходів із захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, громадської безпеки та основ конституційного ладу. Її ефективність залежить від теоретичної обґрунтованості, відповідності сучасним викликам, правової визначеності, узгодженості дій усіх суб'єктів безпеки та спроможності правозастосовної системи. Формування і реалізація такої політики мають здійснюватися на основі цілісного підходу, який поєднує стратегічне планування, правову регламентацію, механізми контролю та зворотного зв'язку. Лише за умов науково обґрунтованої, відкритої та послідовної правової політики можливо гарантувати національну безпеку в умовах постійно змінного безпекового середовища.

Список використаних джерел

1.Бондаренко С. І. Міжкультурна комунікація як складова професійної підготовки працівників правоохоронних органів. *Вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 3. С. 45–52.

2.Загуменна Ю. О. Функція гарантування національної безпеки як одна з провідних у системі функцій сучасної держави. *Право.ua*. 2023. № 1. С. 23-31.

3.Зінченко Д.А., Звірянський Г.В. Розвиток і виклики державному суверенітету України в сучасному світі. МВС України. *Харківський національний університет внутрішніх справ. Науковий парк «Наука та безпека»*. Консультативна місія Європейського Союзу Сучасні проблеми правового,

економічного ТА соціального розвитку Держави. Тези доповідей XII Міжнародної науково-практичної конференції. м. Вінниця. 1 грудня 2023 року.

4.Коваленко О. В. Формування міжкультурної компетентності у поліцейських: європейський досвід та українські реалії. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 2. С. 112–118.*

5.Мельник Т. П. Толерантність у діяльності поліцейських: теоретико-методологічний аспект. *Право і суспільство. 2020. № 4. С. 89–95.*

СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Тези доповідей
Круглого столу
(м. Камінське, 10 квітня 2025 року)

Відповідальні за випуск: В.С.КУЛІНІЧ
Комп'ютерне верстання: О.А.МУЗАЛЬОВА

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 10,27. Обл.-вид. арк. 10,63.

Видавець і виготовлювач –
Громадська Організація «Молодіжна Організація
Починаючих Лідерів»

м. Кам'янське